

VEČERNI LIST

Cene po pošti:
za celo leto . K 84—
za pol leta . K 42—
za četrt leta . K 21—
za 1 mesec . K 7—
Za Ljubljano mesečno 7 K
Za inozemstvo mesečno K 12—
Uredništvo in uprava:
Ropitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon štev. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Italijani v Trstu besne in razbijajo.

Razdirajo in požigajo slovenska poslopja.

Trst, 13. julija. Vse laško časopisje hujša na demonstracije proti Jugoslovani. Radi dogodkov v Splitu. Pri tej priliki utegne priti do napadov na Jugoslovane. Socialdemokratsko časopisje molči.

Trst, 14. julija. Kakor je bilo pričakovati, se je zgodilo. Sinoči so se vršile v Trstu velike demonstracije, ki so imele protijugoslovanski značaj. **Tolpe so naskočile in razdejale ter požgale tiskarno Edinost, Narodni dom, Jadransko banko, Kreditno banko in druge naše naprave.** Vse to je storila nahujskana množica kot odgovor na dogodke v Splitu. Natančnejša poročila bodo sledila.

Ljubljana, 14. julija. Po privatnih ve-

steh, ki so došle iz Trsta, smo doznali sledeče: Sinoči so vzpizorili laški nacionalisti velike demonstracije proti splitskim dogodkom v Trstu. Druhal, ki je bila oborožena s puškami, je vdrla najprvo v Narodni dom in v prostore hotela »Balkan«. Razbili so pohištvo in pometali vse na ulico, nato pa polili vse s petrolejem in zažgali hišo. Razbili so tudi več naših manjših trgovin. Podružnico Kreditne banke so demolirali, isto se je zgodilo tudi z Jadransko banko. Razbili so tudi vse pohištvo na stanovanju in v uradu jugoslovanskega delegata. Gasilec druhal ni dovolila, da bi gasili Narodni dom, smeli so le omejiti požar na sosednja poslopja.

Dogodki v Splitu.

LDU Sarajevo, 13. julija. Sarajevski »Jugoslavenski list« piše o dogodkih v Splitu: Ob osmih je navalilo nekaj italijanskih mornarjev v ladjedelnico Ivanka i drugi ter snelo jugoslovensko zastavo. Izvešeno vsled godu Nj. Vel. kralja Petra. Italijanski mornarji so zastavo opljuvali in na razne načine onečastili. Nato so jo odnesli na italijansko vojno ladjo »Puglia«, kjer so jo sežgali. Vest se je v mestu neverjetno hitro razširila in izzvala nepopisno razburjenje. Vznemirjenje se je povečalo, ko je došlo do zbiranja ljudi. Neki italijanec je v družbi svojega sina začel izjavljati našega mladeniča in ga je tudi do našemu mladeniču pomagali. Ko je iz kazarne »Nami« pridrla večja množica Italijanov in izzivanje nadaljevala, je zbrana množica navalila na kavarno in jo demolirala. Nato je krenila na Strossmayerjevo obal in demonstrirala proti Italiji radi oskrbenja naše zastave. Pri carinarnici sta orožništvo in policija množico ustavila in zavrnila. Izpreved, ki je vedno bolj naraščal, se je podal nato pevaje pred Jadransko banko. Med tem je, verjetno na signal mestnih Italijanov, priplul k obali italijanski motorni čoln, ki je izpalil tri ra-

kete v zrak, in sicer v rdeči, beli in zeleni barvi. Nekaj trenutkov kasneje je priplul pred malo pristanišče v brzi vožnji še drug oborožen čoln, in sicer torpedni lovec »Grillo«. Načelnik policije Bojanič, videč, da je spopad neizogiben, je prihitel v pristanišče in pozval italijan. Častnike, naj se odstranijo s čolnoma, ker on odgovarja za vse italijanske častnike in vojake, ki se nahajajo v mestu. Italijani so mu odgovorili s pretnjami. Takoj na to so Italijani vrgli na obal dve ročni granati, ki sta eksplodirale pred množico. Na mestu je bil mrtev Mato Miše, begunec iz Tjeselega, težko je bil ranjen en poročnik, a več oseb je bilo lahko ranjenih. Italijani so streljali na občinstvo tudi s puškami. Na obrežju je nastala strašna panika. Občinstvo je bilo srđito in silno ogorčeno. Na pomoč so priskočili naši orožniki, ki so začeli streljati na italijanske čolne. Razvila se je pravcata bitka. Izpaljenih je bilo kakih 600 strelcev z obeh strani. Prizor je bil tako strašen, kakor ga Split še ni videl. Nekaj minut je vladala grobna tišina, a medtem sta se čolna umaknila proti italijanski vojni ladji »Puglia«. Razburjena množica se je jela, razhajati, ranjenci so dobili prvo pomoč, a truplo ubitega begunca so prenesli v bolnišnico.

Vlada svari pred demonstracijami proti Italijanom.

LDU Belgrad, 13. julija. (Uradno.) Pri svoji jutranji seji je ministrski svet sklenil, da se objavi nastopno priobčilo: O priliki tega narodnega praznika po došli poročilih iz Splita povzročila dva italijanska podčastnika in ki so stali življenje naših in samostojnih krajev, naveličani neprestanega izvajanja z italijanske strani dali izraziti svojemu gnjevu na način, ki ga iskreno

obžalujemo. Radi tega smatra kraljevska vlada za primerno, priporočiti državljanom širom naše domovine, naj ohranijo največjo hladnokrvnost in naj izbegavajo vse, kar bi moglo tudi le na daleč biti podobno izzivanju ali žalitvi katerekoli tuje države. Naša prava se bodo mogla najbolje ščititi z dostojnim zadržanjem naše države in v gotovi zavesti, da se bodo branila, ko pride za to poziv od odgovornih činiteljev.

Nov obmejni dogodek.

Trst, 13. julija. Laško časopisje poroča iz Cerknega, da je v noči od 11. na 12. t. do spopada prehoda na Podlanišću prišlo do spopada med laškimi obmejnimi strankami in jugoslovanskimi četami. Na cesti Tolmin-Skofja Loka da so oboroženci — ne ve se, ali civilisti ali srbski vojaki — streljali napadli laško patroljo. Napadalcu so prišli z one strani premirne črte. Da so mogli po cesti preko črte, so odstranili italijanskega jezdeca. Napadena laška patrolja da se je junaško branila in končno po-

gnala napadalce v beg. Napadalcu so pustili v rokah laških junakov avstrijsko vojaško puško. Laški listi spravljajo ta dogodek v zvezo z dogodki na praznik sv. Cirila in Metoda. A kaj je bila resnica? Najbrž je laška patrolja imela opraviti s tiho-tapci, ki so pač napadli patroljo, da so na kakem drugem kraju lažje spravili svoje tihotapsko blago čez mejo. Za laške liste je ta dogodek seveda z drugimi podobnimi vred svetovnega pomena.

Upravne volitve v zasedenem ozemlju.

Trst, 12. julija. Iz Rima se poroča, da se je v soboto oglašila pri vodji Giolittijevega kabineta deputacija socialistov iz Modiglianija in zahtevala čim prejšnji razpis upravnih (občinskih in deželnozborskih) volitev. Dobili so zagotovilo, da se

volitve razpišejo prav kmalu in sicer ne glede na rešitev mednarodnih vprašanj, ki se tičejo zasedenega ozemlja. Volitve (občinske) razpišejo civilni komisariji, a vršile se ne bodo po avstrijskem zakonu, temveč po zakonu, temelječem na splošni, svobodni in enaki volilni pravici.

Razkol med hrvatskimi komunisti.

LDU Zagreb, 13. julija. Zlom v komunistični stranki je gotova stvar. Levičarji začno te dni izdajati svoje novo glasilo »Novi svijet«, ki bo izhajal trikrat na te-

den. Dosedanje komunistično glasilo »Nova istina« ostane nadalje glasilo centru-mašev.

Radić pred sodiščem.

LDU Zagreb, 13. julija. Pri današnji obravnavi proti Stjepanu Radiću je bil kot prva pričča zaslišan podpredsednik seljačke stranke Josip Predavec, ki se ne spominja, kdo je sestavil izjavo, poslano v Pariz. On ve, da je bila ta izjava izročena francoski misiji, dočim italijanska vlada ni prejela nikake resolucije. Nato je bil zaslišan kotarski predstojnik Franjo Srkanj,

ki je govoril o dogodkih v Galdovu in izjavil, da je Radić tam dejal, da morajo seljaki sedaj gospodo preteptati, in da se je izjavil za seljačko republiko. Hkrati je dobil vtis, da je hotel Radić vzdigniti upor. Ko je bil še enkrat zaslišan Predavec, je predsednik zaključil sejo ter odredil dru-go na jutro ob osmih.

Razbiti balkanski komunisti.

Cela komunistična organizacija ima svoj sedež v takozvani balkanski federaciji, ki je podrejena naravnost Moskvi.

Te dni so komunisti objavili resolucije, ki so jih bili sprejeli na seji svoje balkanske federacije v Sofiji dne 15. januarja 1920. Glasom teh resolucij so se zedinile: bolgarska komunistična stranka, socialistična delavska stranka Jugoslavije (komunisti), socialistična delavska stranka na Grškem in rumunska socialistična stranka ter osnovele balkansko komunistično federacijo. Federacija se je pridružila III. komunistični internacionali v Moskvi in tvori njeno balkansko sekcijo.

Komunisti v južnovzhodnih evropskih deželah so si torej osnovali enotno organizacijo. To dejstvo pa oslabuje okolnost, da se je istočasno izvršil razcep med jugoslovanskimi komunisti. Del bivšega pokrajinskega izvršilnega odbora Socialistične delavske stranke Jugoslavije se ni hotel pokoriti sklepom vukovarskega komunističnega kongresa, glasom katerih se komunistična organizacija centralizira v Belgradu in S. d. s. J. preosnuje v »Komunistično stranko Jugoslavije«. Ti člani odbora S. d. s. J. svoje funkcije niso hoteli izročiti likvidacijskemu odboru ter so obdržali v svojih rokah tudi strankino glasilo »Novo Istino«. Torej očitiden upor.

Na to izvršilni odbor nove komunistične stranke ni mogel molčati. Izdal je letak na proletarijat, v katerem obtožuje upornike uzurpatorstva in jih proglašaja za dezertarje in izdajalce socializma. Letak napoveduje, da začne v Zagrebu v najkrajšem času izhajati glasilo komunistične stranke.

S tem je razkol med jugoslovanskimi komunisti zapečaten. Iz oficijelne Komunistične stranke so izključeni dr. Radošević, Bornemissa, Brušnjak, Delić in drugi zmerni komunisti na Hrvatskem in v Slavoniji. Verjetno je, piše »Narodna Politika« ob tej priliki, da bodo ti ljudje vodili S. d. s. J. pod dosedanjim imenom dalje. Pridružiti se jim utegnejo Topalovičeva in Lapčevićeva skupina iz Srbije in Jakšičeva iz Bosne ter slovenski komunisti. Kam bo krenila masa proletariata na Hrvatskem in v Slavoniji, še ni gotovo. Radikalnim komunistom se doslej pridružuje večinoma le socialistična gospoda: studenti in teoretiki, dočim stoje za zmernejšo skupino sindikati.

Podobno je na Slovenskem, kjer so dosedanji komunistični voditelji dr. Lemež, Golouh in drugi izgubili vso moč in vpliv. Sedaj vodita celo gibanje Fabijančič in Klemenčič.

Po vsej priliki pojde razkol še dalje in zadene tudi sindikalni svet. Vukovarski kongres je bil sklenil, da tvorijo politične in strokovne organizacije posameznega kraja krajevni svet, ki vodi pol. in strokovno gibanje. Na ta način bi strokovne organizacije prišle pod vodstvo političnih. Temu nasproti je pa pokrajinski sindikalni svet na Hrvatskem, ki ga vodijo zmerni, dne 4. t. m. sklenil, da se gornjemu sklepu kongresa ne bo pokoril, ker nasprotuje statutu Centralnega delavskega sindikalnega (strokovnega) sveta, ki velja do II. sindikalnega kongresa.

Tako je torej jugoslovanski komunizem raztrgan in razdvojen na globoko in široko. Ni čuda torej, da je na zunaj tako ponižen in klavern. Ubogo zapeljano delavstvo, ki v teh usodnih časih, ko gre za dolgo bodočnost proletariata in ko se kapitalizem pripravlja, da delavstvu iztrga pravice, ki si jih je bilo priborilo po prevratu — taki stranki zaupa svojo stvar.

Pri vsem tem je razveseljivo dejstvo, da si je proletarijat že povsodi na jugovzhodu Evrope na jasnem, da mu komunizem ne more prinesiti pomoči. Kakor v naši državi tvori komunistično organizirano delavstvo tudi po drugih balkanskih državah le majhen del proletariata ter se vrste komunizma vedno bolj redijo. Zato balkanska komunistična federacija ni dosti več kakor naslov gibanja, ki bo prej ali slej usahnilo — ako bodo balkanske države le malo umele svoje socialne naloge. Da bo vsaka vlada v Jugoslaviji te naloge morala umeti, bomo skrbeli krščanski socialisti.

AVSTRIJSKA NARODNA SKUPŠČINA.

LDU Dunaj, 13. julija. (DunKU.) (Narodna skupščina.) Danes predloženi proračunski provizorij se je brez prvega branja odstopil finančnemu in proračunskemu odseku. Nato so s 83 proti 67 glasovom sprejeli v tretjem branju zakon glede gospodarstva z žitom. Predsednik narodne skupščine je naznanil, da se vrši v četrtek dopoldne na dvornem trgu svečana prisega dunajske posadke in da se nato izroči dunajski posadki zastava. Potem defilirala del posadke pred narodno skupščino, oziroma pred predsednikom narodne skupščine. Za kon o bolniškem zavarovanju državnih nameštencev je bil sprejet v tretjem branju. Sprejet je bil tudi zakon o zobotehnikih ter zakon o izpremembi zakona z dne 26. dec. 1895 o avtorskem pravu glede literature, umetnosti in fotografije. Prihodnja seja bo v četrtek.

TEŠINSKO VPRAŠANJE.

LDU Praha, 13. julija. (ČTU) Agence Havas poroča iz Pariza, da so zastopniki zavezniških vlad, ki so se včeraj zbrali v Spaji kot vrhovni svet, razmislili tešinsko vprašanje. Ker so priznali, da je nemogoče rešiti vprašanje s prijateljskim ali direktnim sporazumom obeh strank in ker so se izjavili poizkusi urediti stvar z razsodiščem, so zastopniki zavezniških vlad z ozirom na težko plebiscita poverili konferenci poslanikov, da določi mejno črto med Poljsko in Češkoslovaško na Tešinskem, v Špizu in Oravi. Pozvali so konferenco poslanikov, da v to svrhu zasliši obe prizadeti stranki in da reši vprašanje v najkrajšem času. Vladi Zedinjenih držav so poslali naznanilo, s katerim jo pozivljejo, da pošlje svojega zastopnika in se udeleži razprav. Ta sklep se je naznanil poljski in češkoslovaški vladi, ki sta se zavezali, da se bosta lojalno podvrgli sklepu držav.

MAŽARSKA.

LDU Budimpešta, 13. julija. (DunKU. — MKU.) Stranka malih poljedelcev, krščansko narodna zveza in skupina disidentov so imele včeraj posebne konference, na katerih so odobrili program in organizacijske statute nove stranke, ki jih je določil medstrankarski komite. Formalna fuzija se izvrši na skupni konferenci, ki bo no-coj.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.